

*Szent Márton műemlék templom
Isaszeg, 2017. szeptember 9.*

A magyar-lengyel kapcsolatok 45 éve Isaszegen

**Igen Tisztelt Nagykövet Úr!
Tisztelt Főosztályvezető Úr!
Tisztelt Esperes - Plébános Úr!
Tisztelt Polgármester Úr!
Kedves Vendégek, Tisztelt Hölgyeim és Uraim!**

Szeretném átadni Vécsey László, Pest megye 6. számú választókerület (FIDESZ-KDNP) országgyűlési képviselőjének üzenetét: **„Köszönöm szépen a meghívást. Sajnálom, hogy ezen a napon már egy több hónapja rögzített rendezvényen veszek részt. KÉREM, ENGEDJE MEG, HOGY ELMONDJAM, NAGYRA ÉRTÉKELEM AZ ISASZEGIEK MAGYAR-LENGYEL KAPCSOLATOK ÁPOLÁSÁÉRT, ERŐSÍTÉSÉÉRT VÉGZETT ERŐFESZÍTÉSEIT. KÉREM, KÖSZÖNTSE NEVEMBEN A KONFERENCIÁT, A MEGHÍVOTTAKAT ÉS MINDEN ELŐADÓT. TOVÁBBI EREDMÉNYES MUNKÁT KÍVÁNOK ÖNÖKNEK, REMÉLEM A KÖVETKEZŐ RENDEZVÉNYEN RÉSZT TUDOK VENNI. TISZTELETTEL: VÉCSEY LÁSZLÓ”**

Szeretném elmondani azt is, hogy a 45 évre emlékezve **tegnap este megkoszorúztuk** József Wysocki tábornok és a Lengyel Légiónak emléktábláját a Polgármesteri Hivatal falán és az isaszegi református templom, a magyar szabadságtörekvések emléktemploma homlokzatán. Megkoszorúztuk a Katona-pallagon a Honvédsírok közelében az Ismeretlen lengyel kapitány síremlékét és az isaszegi temetőben virágot helyeztünk el Szathmáry Zoltán múzeumalapító, Szikszai János, református lelkész, Proksza Pálné, a Múzeumbarátok Körének egykori elnöke, Jakócsné Dąbrowska Magdaléna, a Bem Egyesület volt vezetőségi tagja, Baksa Imréné, dr. Kemény János és Hajdú József, a Múzeumbaráti Kör egykori tagjainak sírján.

Szeretnék tájékoztatást adni arról is, hogy **szeptember 5-én** feleségemmel, Juditkával együtt felkerestük és virágot helyeztünk el

az isaszegi magyar-lengyel kapcsolatok három jeles személyiségének urnájánál, illetve sírjánál:

1. DOMSZKY PÁL, a Bem Egyesület volt alelnöke, a magyar-lengyel kapcsolatok 1974-ben elhunyt kutatója és ápolója urnájánál, Budapesten a Szent Gellért templomban, a Mindszenty teremben (Budapest XI., Bartók Béla út 149. Urnatemető, Mindszenty terem 44/1 urna.)

2. KOREK EUGENIUSZ, a Bem Egyesület 2016. november 10-én elhunyt elnökének urnájánál, szintén a Szent Gellért templomban, a Meszlényi teremben (Budapest XI. Bartók Béla út 149. Urnatemető, Meszlényi püspök vértanú terme, 17. számú urna.) és

3. JERZY KOCHANOWSKI, a Bem Egyesület 2010-ben elhunyt alelnöke, a Glos Polonii alapítójának sírjánál, a Rákoskeresztúri köztemető lengyel parcellájában (Budapest X. kerület, 43-as Lengyel parcella).

Tisztelt Hallgatóim!

A kezdetek négy és fél évtizedre nyúlnak vissza, amikor 1972. szeptember 24-én, a Szathmáry Zoltán, múzeumalapító, isaszegi helytörténész által szervezett Magyar-Lengyel Történelmi Napok rendezvénysorozat első napján két emléktáblát avattunk fel Isaszegen. Az egyiket a Községháza falán, a másikat a református templom homlokzatán. A táblák József Wysocki tábornoknak és az isaszegi csatában is részt vett Lengyel Légiónak állítanak örök emléket.

Az emléktáblák **Domszky Pál** közreműködésével kerültek Isaszegre, a lengyel kormány ajándékaként. Az isaszegi erdőben, a Katona-pallagon pedig felavattuk az Ismeretlen lengyel kapitány síremlékét, amelyet **dr. György Attila teológiai tanár**, az isaszegi római katolikus gyülekezet akkori plébánosa ajándékozott a településnek. Ekkor járt Isaszegen **Tadeusz Hanuszek** lengyel nagykövet, és más lengyel diplomaták is, akik különösen nagyra becsülték Szathmáry Zoltán munkáját, Domszky Pál közreműködését. A Lengyel Kultúra külön kiadványt jelentetett meg „**A Lengyel légió a magyarországi hadjáratban**” címmel, amelynek fehér borítóján

piros betűs volt a felirat – így jelent meg a fehér-piros lengyel nemzeti szín Isaszegen. **Zenon Tarnowski**, a lengyel nagykövetség akkori sajtó attaséja ugyancsak ekkor írt a településről, mint a lengyel-magyar barátság jelképéről a magyar nyelvű **Lengyelország című folyóiratban. Az Isaszegi Múzeumbarátok Köre innen számítja a magyar-lengyel kapcsolatok kezdetét Isaszegen.**

Kedves Vendégeink!

Magyarországon az 1970-es években, sőt még később is - az akkori a hatalmi viszonyok között - többnyire félelemmel és óvatossággal kezelték a lengyelek iránt megnyilvánuló nyílt rokonszenvet. Ezekben az években, évtizedekben ugyanis a lengyelek iránti szimpátia összefonódott a független és demokratikus magyar nemzeti törekvések gondolatával. Ezt akkor mi magunk is éreztük. Nem féltünk, de megtapasztaltuk a hatalom részéről megnyilvánuló óvatos bizalmatlanságot.

1975-ben Szathmáry Zoltán kezdeményezésére - a Bem József Lengyel Kulturális Egyesülettel közösen - javaslatot dolgoztunk ki **Wysocki tábornok mellszobrának felállítására a Nemzeti Múzeum kertjében.** A szobrot 1976. november 26-án, a történelmi magyar zászlók jelenlétében avatták fel. Wysocki tábornok szobrának felavatása a magyar-lengyel kapcsolatok egyik kiemelkedő állami és társadalmi eseménye volt.

A Baráti Kör tagjai és lengyelbarát aktivistái településünket, annak történelmét és kultúráját szerető emberek, lelkes lokálpatrióták, akik társadalmi munkában, önzetlenül szolgálták és szolgálják Isaszeget. Közreműködtek és közreműködnek a magyar és lengyel helytörténeti emlékek ápolásában, a magyar-lengyel kapcsolatok fejlesztésében.

Szmolicza József, a Falumúzeum gyűjteménykezelője, a Múzeumbarátok Körének titkára Szathmáry Zoltán tanítványa volt. Lelkes és önzetlen résztvevője, népszerűsítője Isaszeg helytörténetének és az isaszegi magyar-lengyel emlékeknek, sőt esetenként magyar-lengyel irodalmi rendezvényeknek is. Az **1970–1980-as években** Isaszegen működött **Magyar-Lengyel Baráti Klub munkáját is segítette a Falumúzeumban.**

Az Isaszegi Múzeumbarátok Köre a lap megszűnéséig előfizetője volt a Lengyelország című varsói folyóiratnak, melynek magyar betétjét **Engelmayer Ákos**, a rendszerváltás utáni első nagykövetünk szerkesztette, aki a későbbiekben maga is szerepelt isaszegi rendezvényeken.

A **Wysocki Légió megalakulásának gondolata** is isaszegi eredetű: Dr. Konrad Sutarski és Máté Endre itt határozták el a Wysocki Légió Hagyományőrző Egyesület megalapítását.

Az 1970-es években gyümölcsöző együttműködésünk alakult ki a Magyarországi Bem József Lengyel Kulturális Egyesülettel. A közösen szervezett programokban olyan jeles polonisták is részt vettek, mint **Kiss Gy. Csaba, Kapronczay Károly vagy Kovács István**, s olyan kiváló történészek, mint **Maciej Koźmiński**, a rendszerváltás utáni első budapesti lengyel nagykövet. A Bem Egyesülettel közösen szervezett eseményeink egyike volt, hogy Bem József tábornokra, az erdélyi hadsereg parancsnokára és segédtsíztjére, Petőfi Sándorra emlékezve 1977. október 9-én - az Isaszegi Erdészeti közreműködésével – a Bem Egyesület és az Isaszegi Múzeumbarátok Körének tagjai **költői eredetű somfákat ültettek** az Ismeretlen lengyel kapitány síremléke és a Honvéd-sírok közötti területen, az erdei út mellett. Mint ismeretes, Petőfi Koltón írta „Szeptember végén” című híres költeményét.

A 2007-ben mindkét ország parlamentje által elfogadott határozatot követően, évente megemlékezünk a **Magyar-Lengyel Barátság Napjáról**, s április 6-án, az isaszegi csata ünnepe előtt pedig minden évben **magyar-lengyel baráti találkozót szervezünk** és megkoszorúzzuk a lengyel emlékhelyeket.

Az isaszegi **Klapka György Általános és Alapfokú Művészeti Iskola** igazgatójának, tanárainak és tanulóinak közreműködésével, rendszeresen rendezünk a Falumúzeumban, illetve a Szent Márton templomban **lengyel délutánokat**, amelyek tematikáját közös történelmünk jeles eseményei, vagy személyiségeinek életútja képezi. Ugyancsak számos könyvbemutató, kiállítás és tárlat megszervezésével büszkélkedhetünk.

A Múzeumbarátok Körének munkájáról, az isaszegi lengyel eseményekről gyakran olvashatunk a Bem Egyesület negyedévenként

megjelenő színes lapjában, a **Głos Poloniiban**, melyért ezúton is szeretnék köszönetet mondani **Bożena Bogdańska-Szadai asszonynak**, újságírónak, a Głos Polonii főszerkesztőjének és **Szalai Attila úrnak**, újságírónak, az Új Magyarország egykori főszerkesztőjének, a varsói nagykövetség volt diplomatájának, a Varsói Magyar Kulturális Intézet egykori igazgatójának. Mindketten nagy segítségünkre voltak mai rendezvényünk népszerűsítésében is.

Kedves Vendégeink!

Az elmúlt 45 évben sokan segítettek és támogatták az isaszegi magyar-lengyel kapcsolatok kutatása, ápolása és fejlesztése érdekében végzett munkánkat. Legalább érintőlegesen méltó megemlékeznünk róluk:

Janusz Wiczorek miniszter, a lengyel minisztertanács hivatalának vezetője, a Harci és Vértanúsági Emlékhelyeket Gondozó Tanács (ROPWiM) titkára is volt. A Lengyel Kormány nevében tőle kaptuk a polgármesteri hivatal falán és a református templom homlokzatán látható emléktáblákat. Kedvezően fogadta és támogatta a Wysocki szobor múzeumkerti felállításával kapcsolatos, a Bem Egyesülettel közös javaslatunkat is.

Tadeusz Hanuszek, a Lengyel Népköztársaság rendkívüli és meghatalmazott nagykövete, volt auschwitzzi fogoly. **Jerzy Zieliński**, egykori lengyel menekült, balatonboglári diák, később a Lengyel Köztársaság rendkívüli és meghatalmazott nagykövete lett Budapesten. **Eugeniusz Wyślicz-Iwańczyk ezredes**, katonai és légügyi attasé, aki a II. világháború alatt a lengyel hadsereg katonája és a Virtuti Militari Érdemrend kitüntetettje volt. **Dr. Stanisław Andrzej Sohacki**, a Lengyel Kulturális és Tájékoztatási Központ igazgatója. **Barbara Wiechno** 1972-ben Sohacki igazgató helyettese volt. Később kulturális tanácsos, majd a Lengyel Kulturális Intézet igazgatója lett. Örömmel számolhatok be arról, hogy Barbara Wiechno asszonyt, varsói lakost, 2012. február 3-án a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztjével tüntették ki Budapesten!

Zenon Tarnowski, sajtó-attasé, később budapesti lengyel konzul, az „Isaszeg a magyar-lengyel barátság jelképe” című cikk szerzője, Isaszeg nagy barátja és népszerűsítője. **Domszky Pál**, a magyar-lengyel kapcsolatok kutatója és ápolója, a Bem Egyesület egykori alelnöke. Emléktáblája a Falumúzeum homlokzatán látható. Domszky Pál Szathmáry Zoltán mellett az 1972-es rendezvény egyik főszereplője volt. **Pabiniak Henryk** mérnök, lengyel katonai menekült volt a II. világháború idején, később a Bem Egyesület elnöke, az 1972-es rendezvény egyik szervezője. **Kohánszky István**, a Bem Egyesület Történelmi Emlékbizottságának vezetője.

Héjj Aldona, a Bem Egyesület vezetőségi tagja, majd elnöke, ma is Budapesten él. **(Nagy tisztelettel és nagy örömmel üdvözljük konferenciánkon!)** Szintén Budapesten él és nagy tisztelettel köszöntöm **Nagy Alicja asszonyt, újságírót, a Bem Egyesület egykori elnökét.** Kedves Alicja, nagyon örülünk, hogy jelenléteddel megtisztelted konferenciánkat. Isten hozott Benneteket!

Az isaszegi magyar-lengyel együttműködés segítői és támogatói voltak Szikszai János és Bajusz Árpád református lelkészek, a magyar szabadságtörekvések emléktemploma lengyel emlékeinek őrei. Nagy megtiszteltetés számunkra, hogy közöttünk van **Jolika**, Szikszai János református lelkész özvegye és Bajusz Árpád tiszteletes úr fia, **Dániel is.**

Sok segítséget kaptunk **dr. György Attilától**, a római katolikus hittudományi főiskola tanárától, volt isaszegi plébánostól és **Márton Mihály** római katolikus lelkésztől, isaszegi káplántól valamint **dr. Kemény János jogtanácsostól**, római katolikus presbitertől.

1972-ben a Magyar-Lengyel Történelmi Napokra kidolgozott javaslatunkat **Bodrogi András**, isaszegi nagyközségi tanács elnöke terjesztette a gödöllői járási állami és pártszervek elé, nagy sikerrel!

Proksza Pálné tanárnőt, isaszegi pedagógust, később a Múzeumbarátok Körének elnökét is a lengyel ügyek segítői és támogatói között tartjuk számon. Nagy elismeréssel kell szólnom **Hajdú Józsefről**, a Budapesti Mezőgazdasági Múzeum egykori

munkatársáról, az Isaszegi Múzeumbaráti Kör lelkes tagjáról, aki a Magyarországi Bem József Lengyel Kulturális Egyesületnek is elismert tagja volt és megkapta a Lengyel Kultúráért Érdemrend kitüntetés is.

Szeretnék megemlékezni Jakócsné Dąbrowska Magdalenáról, a kitűnő lengyel-magyar szinkrontolmácsról, egykori isaszegi lakosról, a Bem Egyesület volt vezetőségi tagjáról és Jerzy Kochanowski gdański jogászáról, a Głos Polonii alapítójáról.

Szeretnék emlékeztetni **Gulyka József atyára**, isaszegi plébánosra, az isaszegi lengyel rendezvények fővédnökére, sírját a templom bejáratánál láthattuk.

A későbbi segítők közül szeretném kiemelni a Varsóban élő **Grzegorz Łubczyk nagykövet urat és Joanna Stempińska nagykövet asszonyt**, továbbá Budapesten élő **Andrzej Wesolowski urat**, a Bem Egyesület egykori elnökét. **Kedves Andrzej nagy örömmel és tisztelettel üdvözlünk konferenciánkon! Ma is nagy megtiszteltetésnek érzem, hogy első varsói külszolgálatomból hazatérve elnökséged idején lehettem másodszor a Bem Egyesület alelnöke.** El kell még mondanom azt is **Andrzej úr az édesapja Korinna Wesolowski asszonynak, a Magyarországi Bem József Lengyel Kulturális Egyesület jelenlegi elnökének**, akit nagy szeretettel köszöntök konferenciánkon.

Segítőink közül szeretném továbbá kiemelni dr. Tóthné Pacs Vera asszonyt, Isaszeg nyugalmazott polgármesterét, aki jelenleg is Isaszegen él, **Molnárné Ruck Judit asszonyt**, a Klapka György Általános és Alapfokú Művészeti Iskola igazgatóját, **Szatmáry Zoltán urat, a múzeumalapító fiát**, a Múzeumbaráti Kör tiszteletbeli elnökét, **Verseczki Erzsébet asszonyt**, az Együttműködés Isaszegért Egyesület elnökét, és **Balázs István urat**, a Múzeumbarátok Körének elkötelezett és örökös segítőjét.

Végül szeretném elmondani, hogy a magyar-lengyel rendezvények megvalósításához mindig önzetlen és színvonalas segítséget kaptunk az **Isaszegi Római Katolikus Egyházközség Szent Márton**

énekkarától, és annak karnagyától, Bene Sándorné tanárnőtől, valamint az Isaszegi Református Gyülekezet vezető tisztségviselőitől és tagjaitól.

**Igen Tisztelt Nagykövet Úr! Tisztelt Főosztályvezető Úr!
Tisztelt Plébános Úr! Tisztelt Polgármester Úr!
Tisztelt Hölgyeim és Uraim!**

2007-ben Isaszeg Nagyközség Önkormányzatának indítványára a „Kós Károly-díj Bizottság” az Önkormányzati és Területfejlesztési Miniszternél javasolta, hogy az Isaszegi Múzeumbarátok Köre kitüntetésben részesüljön. Az indokolás szerint *„A díjazott egyesület közel 40 éve folyamatosan működik, kezdeményező és példamutató szerepet tölt be Isaszeg község társadalmi életében. Tevékenységük magában foglalja a települési értékvédelemtől a történeti hagyományok – és az ezzel összefüggő lengyel – magyar kapcsolatok – ápolásán át a közösségi élet és az önkéntes munka szervezését, jeles példát mutatva mindezzel a felnövekvő generációnak és embertársainknak.”*

2008-ban a Bem Egyesület fennállásának 50. évfordulója alkalmából **Emlékéremmel** tüntették ki az Isaszegi Múzeumbarátok Körét, és a Bem Egyesület vezetősége köszönetet mondott a magyar-lengyel barátság és a kapcsolatok ápolásáért és fejlesztéséért.

2014-ben az Országos Lengyel Önkormányzat az Isaszegi Múzeumbarátok Köre részére *a lengyel kultúra terjesztéséért, a közös történelmi emlékek ápolásáért a „Magyarországi Lengyelekért” díjat adományozta.*

Kedves Vendégeink!

A természeti szépségekben, történelmi emlékekben, magyar, szlovák és lengyel hagyományokban oly gazdag Isaszeg nagyszerű fejlesztési lehetőségeket, nagyszerű jövőt rejt magában! Ennek felismerése Isaszeg gazdasági és kulturális fejlődésének alapja lehetne, különös figyelemmel a keresztény érzelmű és nemzeti gondolkodású isaszegi értelmiségiek által összeállított Szent

Márton fejlesztési tervre, valamint - a magyar, a lengyel és a szlovák nemzeti érdekeken alapuló - Visegrádi Együtműködésre.

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

Dr. Dürr Sándor,
Múzeumbarátok Köre, Isaszeg